

MATNLI MA'LUMOTLARNI QAYTA ISHLASH DASTURLARINING IMKONIYATI

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti To'rtko'l fakulteti 1-kurs talabasi

Karimboyeva Dinora Mansur qizi

Annotatsiya: Ma'lumotlar oqimi shiddat bilan rivojlanayotgan paytda matnli ma'lumotlarni avtomatik ravishda tahlil qilish, tuzatish va o'zgartirishga imkon beruvchi dasturlar haqida ma'lumot beriladi. Bu dasturlar matnning grammatik xatoliklarini aniqlaydi. Matnning tarkibidagi ma'lumotlarni o'rganishda yordam beradi. Bunday dasturiy ta'minotlar biznes sohasida ham keng qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: Microsoft Word, word, backspace, format, delete, kursor, shift, enter, caps lock .

Kirish. Matnlar ustida ishlash dasturiy ta'minoti matnli fayllarni yaratish, o'zgartirish, formatlash, nashr qilish va saqlash uchun xizmat qiladi. Word protsessorlari eng ko'p tarqalgan dasturiy ta'minot ilovalaridan hisoblanadi. Ular ichidan eng mashhurlari: Microsoft Word[1]; Kursor[2]; Xatoni tekshirish[3]; Sahifa raqamlari[4]; Jadvallar[5].

Matnlar ustida ishlash dasturiy ta'minoti foydalanuvchilarga matnli fayllar orasida ishlab ular ustida har xil amallarni bajarish, o'chirish, qo'yish yoki almashtirish va boshqa asosiy o'zgartirish va to'g'irlash amallarini bajarishga imkon beradi. Shuningdek, har xil turdagi eslatmalar, qo'lyozmalar, maqolalar va shartnomalarni yaratishda formatlash, nashr qilish va saqlash kabi amallar ham qo'llaniladi.

Microsoft Word[1] eng mashhur matnlar ustida ishlash dasturiy ta'minot ilovasi bo'lib, sizni bir necha foydali va kerakli bo'lgan matnlar ustida ishlash imkoniyatlari bilan ta'minlaydi. Umuman, matn protsessorida har xil yo'llar orqali so'z bilan ishlashi mumkin. Bundan tashqari siz o'z hujjatlaringizni matn protsessorida saqlab qo'yadi va kerak bo'lganda qaytadan ishlatishingiz mumkin.

Ababiyotlar tahlili. Matn ustida ishlash bu shunday dasturiy ta'minotki, u matn o'zgartirish dasturiga qaraganda ko'proq imkoniyatlarga ega bo'lgan grafik ishchi

ko`rinishga egadir. Bugungi kunda matn ustida ishlash dasturiy ta`minotining asosiy to`plamlari quyidagilar:

Kursor: Kursor bu monitordagi kichik harakatlanadigan belgi bo`lib, u bizning keyingi ma`lumotni qo`yishimiz mumkin ekanligini ko`rsatadi. Uning ko`rinishi asosan o`chib yonadigan to`rtburchak yoki I belgisidir. Biz kursorni klaviaturaning yo`naltirish tugmalarini bosib yoki sichqoncha yordamida harakatga keltirishimiz mumkin. Kursor turgan nuqta bu kiritish nuqtasi deb ataladi.

Matnli xatolarni to`g`irlashda matnli hujjatga o`zgartirish kiritish uchun, shunchaki kiritish nuqtasini bizga kerak bo`lgan nuqtaga olib borib yangi matnni kiritish kerak bo`ladi. Belgilarni o`chirish uchun biz Backspace yoki Delete tugmalarini bosishimiz kerak. Backspace tugmasini bosganimizda kursordan chapda joylashgan belgilar, Delete tugmasini bosganimizda esa kursordan o`ngdagi belgilar o`chiriladi. Bundan tashqari biz sichqoncha orqali biron bir matn qismini belgilab boshqa faylga nusxasini ko`chirishimiz, matndagi o`rnini almashtirishimiz, yangi format berishimiz yoki birdaniga belgilangan qismni o`chirib tashlashimiz mumkin.

Topib almashtirish: Topish yoki Qidirish buyruqlari matndagi o`zgartirilishi kerak bo`lgan so`z yoki so`z birikmasini topadi. Almashtirish buyrug`i esa topilgan so`z, so`z birikmasini o`rniga bizga kerakligini qo`yishga xizmat qiladi.

Xatoni tekshirish: Xatoni tekshirish buyrug`i matnda ishlatilgan so`zlarni dasturning o`zida mavjud lug`at bilan solishtiradi. Lug`atda yo`q bo`lgan so`zlar belgilab qo`yiladi va biz ularni o`zgartirishimiz, shundayligicha qoldirishimiz yoki lug`atga qo`shib qo`yishimiz mumkin bo`ladi. Biz shuni bilishimiz kerakki, belgilab qo`yilgan so`z albatta xatolikdan dalolat bermaydi, ushbu so`z shunchaki dastur lug`atida yo`q. Lug`atga qo`shib qo`yilgan so`z boshqa belgilanmaydi. Ular yaxshi va to`liq hujjatlarni tayyorlashda juda ham qo`l keladi.

Grammatik tekshiruv: Grammatik tekshiruv matndagi grammatik hatoliklarni, noto`g`ri birikmalarni tekshirishda qo`llaniladi. Ushbu dastur avtomatik tarzda hatolarni to`g`irlamaydi. U shunchaki xatolik bo`lishi mumkin bo`lgan sohani belgilab qo`yadi xolos Grammatik tekshiruv yaxshi yozilishi kerak bo`lgan hujjatlar tayyorlashda yordam beradi.

Sahifa raqamlari: Bular sahifalarni har xil usularda raqamlab (masalan, Rim raqamlari, Arab raqamlari) berishda ishlatiladi.

Shriftlar: Matnga o`ziga xos kuchaytirishlar kiritish uchun, masalan, matnni qalinlashtirish, kuvsif qilish yoki tagiga chizish uchun qo`llaniladigan tizim.

Jadvallar: Jadvalli ma'lumotlarni kiritishga xizmat qiladi.

Raqamlar: Ular matndagi har xil ro'yhatlar tuzilayotganida raqamlashda yordam beradi va avtomatik tarzda chiqarilib turadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Babaxanova X. A. Matnli axborotni qayta ishlash texnologiyasi. –Toshkent, 2007.
2. Babaxanova X. A. Matnli axborotni qayta ishlash texnologiyasi. – Toshkent. «Tafakkur bóstoni», 2013.
3. <https://fayllar.org>
4. <https://uz.wikipedia.org>
5. <https://library.ziyonet.uz>